

Рецензия

по процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„Оценка на ефективността на професионалното обучение от разстояние въз основа на възприятията на обучаеми и обучители“

за придобиване на

образователна и научна степен „доктор“

от

кандидат: **Панайотис Анагносту**

Област на висше образование: **1. Педагогически науки**

Професионално направление: **1.3. Педагогика на обучението по .....**

Докторска програма: **„Методика на обучението по математика и информатика“**,

катедра: **Обучение по математика и информатика**

Факултет по математика и информатика (ФМИ),

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ),

Рецензията е изготвена от: **доц. д-р Йонка Петрова Първанова**

в качеството ми на член на научното жури, съгласно Заповед № № РД-38-155/ 27.03.2024 г. на Ректора на Софийския университет.

1. Обща характеристика на дисертационния труд и представените материали

Представеният дисертационен труд разглежда ключови въпроси в полето на скорошната пандемия от Ковди-19. Ефективността на онлайн обучението се превърна във фокус на изследователските търсения от 2020 година насам и ще продължи да бъде важна изследователска тема в бъдеще.

Дисертационният труд е в обем от общо 245 страници, от които 222 са авторов текст. Останалата част включва приносните моменти, списъка с използвана литература и приложения. Трудът е структуриран в Увод и пет (5) глави, като последната на практика служи като заключение и обобщение на дисертацията. Библиографията включва почти 100 източника по изследваната тема, включително от гръцки и чуждестранни автори.

2. Данни и лични впечатления за кандидата

Не съм имала възможност да работя пряко с докторанта, така че не мога да споделя лични впечатления за неговата дейност и обучение в докторската програма.

Въпреки това, представената автобиография дава достатъчно ясна информация за работата и опита му.

Кандидатът има придобит богат образователен опит в педагогическото поле, включително в полето на професионалното образование и обучението по информатика. Неговият професионален опит като учител, и, в последните години, като директор на образователни институции, е положил основите за неговият изследователски интерес към темата на дисертационния труд.

3. Съдържателен анализ на научните и научноприложните постижения на кандидата, съдържащи се в представения дисертационен труд и публикациите към него, включени по процедурата

В увода на дисертацията кандидатът обосновава значимостта на изследователската тема и ясно описва своите аргументи за избор на конкретното изследователско поле. Обектът и предметът на изследването са ясно дефинирани в рамките на изследването.

Изследователските въпроси, поставени от докторанта, са както следва:

1. Как учащите се в професионалните училища оценяват използваните от тях онлайн платформи за електронно обучение?
2. Доколко ефективно според тях е електронното обучение в сравнение с традиционното обучение?
3. Какво според тях трябва да се подобри както в архитектурата на платформите, така и в използването на вътрешноплатформени инструменти?
4. Как преподавателите от ДИПО оценяват използваните от тях онлайн платформи за електронно обучение?

Поставените изследователски въпроси имат системен характер и насочват цялостното теоретично и емпирично изследване в една ясно структурирана рамка.

Използваните изследователски методи и средства включват преглед на научната литература, анкетни въпросници за учители и ученици, както и интервюта със същите групи субекти, с цел установяване на техните гледни точки и мнения за онлайн обучението в институциите за професионално образование.

Уводът приключва с описание на структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Първа глава на дисертацията представя системен и задълбочен преглед на информационните и комуникационни технологии в обучението и на дистанционното

обучение като цяло. Авторът адекватно описва историята на дистанционното обучение и разкрива динамичните промени в образователното поле в резултат на развитието и надграждането на различни технологии. Езикът, използван в труда е ясен и кохерентен, референциите са правилно използвани. Авторът стъпва на съвременни научни източници да опише предимствата и недостатъците на електронното обучение, ИКТ в образованието и дистанционното обучение.

Главата ясно показва знанията и разбирането на автора за темата на дисертационния труд и създава солидна основа за дизайна на емпиричното проучване.

Във втора глава докторантът описва идеята за неформално образование във връзка с професионалното образование и обучение и образованието на възрастни. Отчитайки факта, че неформалното образование има различен смисъл и значение в зависимост от националния и/или системния контекст, той използва подходяща перспектива, от която да представи и анализира не само неформалното образование като цяло, но и неформалното образование в съвместното му съществуване с образованието на възрастни и професионалното образование и обучение.

Втората част на главата разглежда системата за професионално образование и обучение в Гърция и прави връзка с образованието на възрастните (част трета). Представени са някои специфики на системата в контекста на неформалното образование и професионалното обучение.

В края на главата авторът описва актуалната ситуация в системата за професионално образование и обучение по време на пандемията и комбинира характеристиките на дистанционното обучение с характеристиките на професионалното образование, което създава адекватна основа за емпиричното изследване.

Трета глава представлява по-скоро описание на дизайна на емпиричното изследване и е по-скоро малка, за да бъде самостоятелна глава. Тя представя изследователския инструментариум и дизайна на проучването. Подходът на изследване, приложен от автора, позволява триангулация между качествени и количествени данни. Въпросникът е попълнен от 774 респонденти (ученици и учители в институции за професионално образование и обучение), а полу-структурирани интервюта са проведени със 17 ученици и 17 учители.

Петата глава разкрива резултатите от анализа на емпиричното проучване, в количествен и качествен план. В сравнение с предходната и следващата глава, тази е доста обемна – повече от 150 страници. Прецизността на автора и неговият стремеж да бъде максимално прецизен по отношение на данните заслужават адмирации, но въпреки

това подробното представяне на количествените данни затруднява пълноценното възприемане от читателя и техния анализ.

Първата част на главата представя количествените данни, както в дескриптивен, така и в корелационен план. Тук би могъл да се засили наличието на детайлни и, в същото време, цялостни заключения, базирани на тези данни, по отношение на отделните групи респонденти и техните мнения за дистанционното обучение и неговата ефективност в институциите за професионално образование и обучение.

Втората част на главата представя в детайлен план резултатите от полуструктурираните интервюта, включително дълги цитати от отделни респонденти. Отново би могло да се подобри представянето на заключения, пряко свързани с изследователските въпроси и в контекста на количествените данни. .

Начинът на представяне на количествените данни в множество таблици и хистограми накъсва текста и го прави по-труден за четене и възприемане на цялостната картина.

Пета глава на дисертацията представя някои изводи и въпроси за бъдещи проучвания. Авторът описва основните заключения за гледните точки на респондентите по отношение на дистанционното обучение в системата за професионално образование и обучение, заедно с някои допълнителни идеи, които да бъдат отчитани при изследвания в полето в бъдеще.

Авторът представя списък с осем (8) публикации, релевантни на темата на дисертацията. Те отразяват неговата работа по темата и правят резултатите от тази работа видима в различни национални и международни списания и сборници. Публикационната дейност на автора е достатъчна и представя неговата ангажираност с адекватна изследователска работа по време на обучението му в докторската програма.

Кандидатът определя 6 научни и 6 научно-приложни приноса. **Приемам посочените приноси, тъй като те отразяват неговата работа и резултатите от нея по подходящ начин. Специално бих искала да подчертая приложните му приноси относно практическото състояние и предизвикателствата пред дистанционното образование в професионалното обучение и възможните практически решения, които той извлича. Вярвам, че неговата работа може съществено да допринесе за подобряването на образователните политики в Гърция в контекста на продължаващата дигитализация във всички сфери на образованието и ученето.**

4. Аprobация на резултатите

Работата на кандидата, представена в публикациите, е реферирана и индексирани в бази данни като Scopus, Web of Science and Springer. Резултатът от емпиричното проучване в рамките на дисертацията предоставя ценно разбиране за трудностите и предизвикателствата, които учениците и учителите срещат по време на онлайн обучението в институциите за професионално образование и обучение в Гърция.

Уверено мога да заявя, че:

- а) научните трудове отговарят на минималните национални изисквания (по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ) и съответно на допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“/ научна степен „доктор на науките“ в научната област и професионално направление на процедурата;*
- б) представените от кандидата резултати в дисертационния труд и научни трудове към него не повтарят такива от предишни процедури за придобиване на научно звание и академична длъжност ;*
- в) няма доказано по законоустановения ред плагиатство в представения дисертационен труд и научни трудове по тази процедура.*

5. Качества на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд отразява пълноценно структурата и съдържанието му и представя по един ясен и достатъчен начин цялостната картина на основната теоретична и емпирична работа на кандидата. Той отговаря на всички изисквания за неговата подготовка. Ето защо, авторефератът допълва адекватно дисертацията и осигурява достатъчна информация за резултатите, представени в нея.

6. Критични бележки и препоръки

Дисертацията има ясен обект и адекватен изследователски дизайн.

Дисертацията би спечелила значително, ако тези повече от 100 страници с графики и таблици се редактират по начин, който да представя данните по-съкратено, а конкретни заключения за тези данни са дадени в контекста на обекта и предмета на изследването, както и на изследователските въпроси. Това би разкрило по един по-ефективен начин авторовите умения и компетентности не само да събира данни, но и да извлича смислени заключения от тях.

Трета и четвърта глава могат да се обединят, тъй като се допълват взаимно по един смислен начин, но е въпрос на авторово решение дали ще реализира подобна промяна.

В пета глава би било добре да се представят ясно отговори на основните изследователски въпроси, поставени в увода, въз основа на което могат да се очертаят по-пълноценно някои заключения за бъдещото приложение на ИКТ в образованието и на платформите за дистанционно обучение в системата за професионално образование и обучение.

7. Заключение

След като се запознах с представените в процедурата дисертационен труд и придружаващите го научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научноприложни приноси, **потвърждавам**, че представеният дисертационен труд и научните публикации към него, както и качеството и оригиналността на представените в тях резултати и постижения, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване от кандидата на образователната и научна степен „доктор“/научна степен „доктор на науките“ в научната област 1. Педагогика и професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..... В частност кандидатът удовлетворява минималните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Въз основа на гореизложеното, **препоръчвам** на научното жури да присъди на **Панайотис Анагносту** образователна и научна степен „доктор“ в научна област 1. Педагогика, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по математика и информатика)

03.06. 2024 г.

Изготвил рецензията: .....

(доц. д-р Йонка Петрова Първанова)